Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő

Nemzeti Kulturális Alap
Közgyűjtemények Kollégiuma
Altéma kódszáma: 505106/245
Adatlap-azonosító: A2036/N8764

Pályázati azonosító: 505106/02629

A pályázati beszámoló megtekinthető a Thúry György Múzeum honlapján:
https://tgym.hu/index.php/palyazatok-beszamolok

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

RÓMAI KORI EMLÉKEK – A NAGYKANIZSAI VILLA RUSTICA ÉS TEMETŐJE CÍMŰ IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁS MEGRENDEZÉSÉRŐL

Thúry György Múzeum Kiállítóhely, Nagykanizsa Fő út 5.

A kiállítás megtekinthető: *2026. május 12. – 2026. december 20.*

A Thúry György Múzeumban 2026. május 12-én 16.30 órakor nyílt meg, mintegy 150 négyzetméter területen a **Római kori emlékek – A nagykanizsai villa rustica és temetője** című időszaki kiállítás, amely a Nagykanizsa-Inkey kápolna lelőhelyen feltárt római villagazdaság központi épületét (villa rustica) és a mezőgazdasági nagybirtokhoz kötődő két nagy sírszámú temető régészeti leleteit és annak tudományos értékelését, a római kori vidéki élet mozzanatait szerette volna bemutatni az érdeklődő látogató számára.

A komplex bemutatásra kiválasztott Nagykanizsa – Inkey sírkápolna melletti régészeti lelőhely már az 1970-es években ismertté vált. A többszöri kutatás során dr. Horváth László feltárta egy 3-4. századi villa rustica (római kori mezőgazdasági kis-, középbirtok) emlékeit – három kőépületet; több félig földbe mélyített cölöpszerkezetű házat; fából készült cölöpszerkezetű gazdasági épületeket; három kutat; kerítéssel és kapukkal ellátott gazdasági udvarokat. 2005-2006-ban a villagazdaság kerítéssel körbevett és fészerekkel, istállókkal tarkított része is ismertté vált. Ettől keletre egy dombhát nyugati, a római villa rustica felé eső részen megtalálták a település temetőjét is, amelyről a kutatás sokáig azt tartotta, hogy ez az egyetlen temető. Azonban a villa rusticától nyugatra 2004-ben előkerült egy másik hasonló, 3-4. századi temető is, amelyet Eke István tárt fel. Mindkét temető területe teljesen egészében kutatott, a Horváth László által ásott rész a római temető I., az Eke István által ásott pedig a római temető II. nevet viseli. Előbbiben 69 sír és két sírépület került feltárásra, utóbbiban 61 sír. A kiállítás témája hiánypótló, hiszen a térségben kevés a hitelesen feltárt késő római település, különösen aminek mindkét temetője előkerült. Tudjuk tehát, hogy kik éltek a településen, kik használták a temetőt is, ezt kívántuk bemutatni interaktív és látványos módon az érdeklődő Kanizsaiaknak és a hozzánk látogatóknak.

A kiállítás megvalósítását megalapozták azok a tudományos vizsgálatok, összefoglaló elemzések, melyeket a feltárók és a részvizsgálatokat végzők közöltek (Eke István- Horváth László cikke a Zalai Múzeum 19. kötetében). A sírok a bennük talált nagy mennyiségű éremlelet alapján jól keltezhetők, köszönhetően Torbágyi Melinda munkájának. A leletanyag jelentőségét természettudományi vizsgálatok is növelik: az antropológiai vizsgálatokat Tóth Gábor végezte el, a római temető I.-ben napvilágra került ló- és kutyatemetkezés állatcsontjaival Vörös István foglalkozott. Több üvegedény tartalmát Sajgó Csanád vizsgálta.

A tárlat két teremben és a hozzá tartozó folyósó részen, közel 150 négyzetméter területen került megvalósításra a Thúry György Múzeum Nagykanizsa, Fő út 5. szám alatti kiállítóhelyén. Gyűjteményi hátterét tekintve a Thúry György Múzeum régészeti gyűjteményére alapoz.

Az első teremben a római kori települések, különös tekintettel a nagykanizsai villa rusticára, kaptak helyet. A falakon nagy méretű, 100x140-es színes szöveges-képes tablókon mutattuk be a témát és a korszakot összefoglaló információkat. A teremben a rómaiak előtt és velük párhuzamosan itt élő kelták bemutatásával kezdtük a kiállítást, a kelták dunántúli története és a kelta települések kerültek középpontba. A terem központi eleme a nagykanizsai villa rustica makettje lett, mely látványban is meghatározta a látogatók fókuszát. Emellett természetesen bemutattuk még a Zala megye területén feltárt két másik ismert, részben feltárt villa rustica részletét: az újudvarit és az alsórajkit. Az alsórajki villa maketten is szerepelt és sikerült kölcsönöznünk a Göcseji Múzeumtól az itt előkerült mozaik egy eredeti darabját. A villa rusticák bemutatása mellett a római korhoz kötődő leleteket és témákat válogattunk: római kereskedelem és áruforgalom Dél-Zalában, római kori úthálózat, terra sigillata az ókor porcelánja, névkarcolatos edénytöredékek.

A második teremben a nagykanizsai villa rusticához tartozó két temető, 130 sírjának emlékei kerültek bemutatásra. Itt láthatók a sírokból származó legszebb mellékletek, például arany fülbevaló, nyakláncok arany és üvegpaszta gyöngyszemekből, csont és bronz karperecek, csont és ezüst hajtűk, fibulák. A legszebb darabok nagyméretű nagyítása teszi látványossá ezt a részt. Külön vitrint érdemeltek a különleges üvegedények, palackok, poharak. A nagy mennyiségű bronzpénz többsége a Constantinus dinasztia idejéből származik, több közülük jó állapotú, bemutatásuk felkeltette a látogatók érdeklődését.

Itt a második teremben rendeztünk be – rekonstruáltunk több sírt. A sírok többsége földsír, koporsós temetkezéssel, kiemelkedik a sírok közül az a női csontváz, akinek méhében daganatot különített el az antropológus. A ritka jelenség a tárlatvezetések alkalmával a jelenre is kihat, társadalmi szerepvállalásként hangsúlyozzuk a megelőzés fontosságát. Emellett még két sír került bemutatásra, ezen felül a terem közepén „felépítésre került" a nagyfakosi szarkofág, (amely eredetiben a múzeum kapualjában régóta megtekinthető). A terem színes képes-szöveges tablóin a római kori temetkezési szokásokkal (csontvázas és hamvasztásos), a sírkövek jellegzetességeivel, kiemelve a szintén a múzeumban őrzött letenyei és becsehelyi sírköveket, ismertetjük meg a látogatót. Nagyon fontos a két temetőt bemutató összefoglaló tabló és a temetők csontanyagának antropológiai elemzése.

A két teremhez tartozó folyósó részre került a kiállítás figyelemfelkeltő címe és a kiállítás létrejöttében közreműködők nevét és munkáját megörökítő tábla.

A megvalósult tárlat a pályázathoz benyújtott tárgylista szerint valósult meg, reprezentatív, a Dunántúl szempontjából is kiemelkedő módon láttatja a korszakot. A színes

tablók mellett az első teremben egy érintőképernyős monitoron a Pannon Egyetem nagykanizsai kampuszának segítségével a Nagykanizsa környéki régészeti lelőhelyek (9 lelóhely) térképén a lelőhely nevére rákattintva az ott talált leleteket, ásatási felvételeket tallózhatják a látogatók. A második teremben a temetkezéseket feltáró Dr. Horváth László egykori múzeumigazgató Kanizsa Televízió számára adott interjúját tekinthetik meg a felszerelt TV készüléken az érdeklődők. Az előkerült ló temetkezés feltárásáról beszél hosszabban. Ez a mozgóképi anyag is jó háttér a római kori temetkezési szokások változatosságának szemléltetéséhez.

A folyósón az eredeti tervek szerint egy múzeumpedagógiai sarok is kialakításra került, ahol többek között a bambusznád tollal való írást is kipróbálhatják a gyerekek. Elkészítettük számukra a nagykanizsai villa rustica összehajtogatható modell változatát, aminek az összehajtogatása sikerélmény és leköti a gyereket. Itt lehetőség nyílik a római korból eredeztethető társasjátékok (malom, delta) kipróbálására is.

A kiállítást a május 12-i megnyitása óta nagyon sok szervezett gyerekcsoport és felnőtt látogatta. A Thúry György Múzeum 2026. június 20-án megrendezésre került Múzeumok Éjszakája programjainak középpontjába is ez a tárlat került. Az országos rendezvénysorozathoz csatlakozva „Egy éjszaka a rómaiak között" címmel hirdettük meg programjainkat. A programok között a kurátori tárlatvezetések mellett római hagyományőrzők bemutatója, „Római totó" és a gyermekeknek szánt vetélkedő a „Kincskereső Kalandtúra" egyes állomásai is csatlakoztak a kiállítás bemutatta korszakhoz.

A múzeum 2026. július 6-10 között tartotta nyári napközis táborát, melyen 16 gyermek vett részt és ismerkedett meg kiemelten a római kor emlékeivel, régészeti anyagával, a korabeli életmóddal.

A kiállítás sokoldalú felhasználását színesítette, hogy a Thúry György Múzeum is csatlakozott a város intézményei által közösen bonyolított Vár ránk a nyár programsorozathoz, melyet Múzeumi nyomozás címen hirdettünk meg a családoknak. Egy feladatlappal járhatták végig a múzeumot a résztvevő családok. Itt is szerepelt a kiállítás interaktív feldolgozása. A program sok érdeklőt vonzott.

Látogatószám, tárlatvezetések, múzeumpedagógiai foglalkozások

A kiállítás megnyitása 2026. május 12-óta eltelt több mint 2 hónapban 3105 fő (július 15-ig) látogató tekintette meg a tárlatot, amelyből 240 főt az iskolás csoportoknak, nyári táboros diákoknak tartott múzeumpedagógiai foglalkozások résztvevői tettek ki (12 alkalom). Ők szervezett keretek között, többnyire tárlatvezetéssel egybekötött múzeumpedagógiai foglalkozáson vettek részt. A tárlatot július közepéig ezen felül 27 csoport (715 fő) látogatta meg tárlatvezetéssel egybekötve. A múzeumpedagógiai foglalkozások fontos eleme volt, hogy elkészítettük a nagykanizsai villa rustika papírból összeállítható makettjét, melyet örömmel hajtogattak és ragasztottak a gyerekek. A végeredmény egy közös élmény és az osztályterembe is kirakható makett lett. A római kori írást bambusz „tollal" és tintával papiruszra írva gyakorolhatták a résztvevő iskolások. A római kori étkezési szokásokkal is igyekeztünk megismertetni a foglalkozások során a gyermekeket: egy korabeli árszabás alapján összeállíthatták a családi vacsorát.

A külföldi látogatóknak a kiállítás tartalmát összefoglaló, angol nyelvű összefoglalót készítettünk, melyet a kiállítás bevezető tablójára elhelyezett QR kód segítségével érhet el a Thúry György Múzeum honlapjáról. (https://tgym.hu/index.php/kiallitasaink/idoszaki-kiallitasaink/thury-gyorgy-muzeum/1036-remains-of-the-roman-era)

Látogatószám:
2026. május 12. - 2026. július 15. **3105 fő**
Ebből múzeumpedagógiai foglalkozáson résztvevők száma: **240 fő** (12 alkalom)
Ebből tárlatvezetéseken résztvevők száma: **715 fő** (27 alkalom)

A kiállítás további tervezett helyszínei:
Göcseji Múzeum, Zalaegerszeg
Balatoni Múzeum, Keszthely

A kiállítás kurátorai:
A kiállítás forgatókönyvét írta, a kiállítást rendezte és a szakmai beszámolót összeállította Dr. Száraz Csilla régész és Szmodics-Tugya Beáta archeozoológus (Thúry György Múzeum).

Nagykanizsa, 2026. július 22.

Dr. Száraz Csilla
igazgató

Thúry György Múzeum Nagykanizsa

A kiállításhoz kapcsolódó sajtóanyagok
Római kori emlékek – A nagykanizsai villa rustica és temetője

Sorszám	Dátum	Médium	Megjelenés címe	Típus	Rövid tartalom	Webcím
1	2026.05.07	Nagykanizsa MJV honlapja	Római kori emlékek – időszaki kiállítás (május 12.)	Programajánló	A kiállítás hivatalos meghívója, a megnyitó időpontja és helyszíne, valamint a támogatók bemutatása.	https://nagykanizsa.hu/megtekintes/lap/8542
2	2026.05.12	Kanizsa Médiaház	Római kori emlékek – A nagykanizsai villa rustica és temetője – kiállításmegnyitó	Fotógaléria	Fotóriport a megnyitóról és a kiállítás első látogatóiról.	https://kanizsamediahaz.hu/fotogaleria/romai-kori-emlekek-a-nagykanizsai-villa-rustica-es-temetoje-kiallitas-megnyito-thury
3	2026.05.13	Kanizsa Médiaház	Kétezer éves kincsek és villák nyomában – új kiállítás a múzeumban	Cikk + videó	Beszámoló a kiállításról, a bemutatott régészeti leletekről és a kurátorok munkájáról.	https://kanizsamediahaz.hu/hir/202605/ketezer-eves-kincsek-es-villak-nyomaban-uj-kiallitas-a-muzeumban
4	2026.05.13	ZAOL	Koponyák, emberi maradványok, fegyverek és ékszerek is kerültek elő...	Cikk + galéria + videó	Részletes ismertető a kiállításról, a feltárás történetéről és a bemutatott leletekről.	https://www.zaol.hu/helyi-kozelet/2026/05/koponyak-emberi-maradvanyok-fegyverek-es-ekszerek-kerultek-elo
5	2026.06.20	Museum.hu	Múzeumok Éjszakája 2026 – Thúry György Múzeum	Programajánló	A Múzeumok Éjszakája programjai között szerepel a római kori kiállítás kurátori tárlatvezetése.	https://www.museum.hu/program/63131/Muzeumok_ejszakaja_2026_-_Thury_Gyorgy_Muzeum_Nagykanizsa
6	2026.06.21	ZAOL	Éjszakai szellemvilág a rómaiak között	Rendezvénybeszámoló	Beszámoló a Múzeumok Éjszakája rendezvényről, amelynek központi eleme volt a kiállítás.	https://www.zaol.hu/helyi-kultura/2026/06/muzeumok-ejszakaja-thury-romai-kor-nagykanizsa
7	2026.06.01	Muzej.hu	Múzeumok Éjszakája 2026 – Thúry György Múzeum	Országos programajánló	A Thúry György Múzeum teljes Múzeumok Éjszakája programja, köztük a római kori kiállítás tárlatvezetése, fogháztúrák, kézműves foglalkozások és előadások.	https://muzej.hu/muzeum/thury-gyorgy-muzeum (Múzeumok Éjszakája - 2026. június 20.)
8	2026.06.21	Kanizsa Médiaház	Római kori kaland a múzeumban	Beszámoló	Összefoglaló a rendezvényről, a római kori programokról és a látogatói élményekről.	https://kanizsamediahaz.hu/hir/202606/romai-kori-kaland-a-muzeumban
9	2026. május-július	Thúry György Múzeum (Facebook)	A Thúry György Múzeum hivatalos beszámolói	Közösségi média	Fotók és beszámolók a kiállítás előkészületeiről, a megnyitóról, a tábor programjairól, a római kori múzeumpedagógiai foglalkozásokról	A múzeum hivatalos Facebook-oldala
10	2026.07.07	Kanizsa TV Híradó	Tábor a múzeumban	TV-híradó	A híradó önálló riportban mutatja be a Thúry György Múzeum nyári táborát. A tudósítás szerint 16 gyermek vesz részt a tábor programjain, és bepillantást ad a foglalkozásokba. (Kanizsa Médiaház)	https://kanizsamediahaz.hu/tv-hirado/26-07-07